

Nové Bratrské Listy

Sejete mnoho a sklízí se málo. Jen jezte, nenasytíte se; jen pijte, žízeň neuhasíte; jen se oblékejte, nezahřejete se. Kdo se dává najmout za mzdu, ukládá ji do děravého váčku.

(Aggeus 1,6)

z obsahu:

kázání - přikázání lásky

studie - nový komentář k Exodu

dějiny - první anglický biskup UF

Martin Húska - kacír a mučedník?

UF - naše společné poklady

zprávy ze seniorátu

ročník XXIII (2021)

obsah

kázání	
Dvojití přikázání lásky (<i>P. Hošek</i>)	59
biblické a teologické studie	
Komentář k Exodu (<i>P. Sláma</i>)	64
dějiny	
První anglický biskup UF (<i>J. Halama</i>)	70
Martin Húska - mučedník? (<i>red</i>)	73
unitas fratrum	
Our Moravian Treasures (<i>red</i>)	76
náš seniorát	
Turnov - 20. výročí obnovení modlitebny (<i>O. Halama</i>)	79
Praha (<i>eš</i>)	
dětský tábor v Drhlenách	82
změny ve staršovstvu	83
sborový den v Praze	83
z církvi	
seminář společnosti VERITAS	
meditace	
Hleď, ať světlo v tobě není tmou (<i>Š. Hájek</i>)	

Nové Bratrské Listy

23. ročník (2021)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milé čtenářky a čtenáři,

letošní třetí číslo NBL vychází na konci září a heslo měsíce na obálce jako by k tématu díkyvzdání za úrody (které bude asi za námi, než se k vám časopis dostane) spíš hrozilo než těšilo.

Zatímco nám politické strany slibují všechno možné, prorok říká: děláte to špatně a podle toho to dopadá. Ne, že by zrovna hrozil hlad, ale to, čím se snažíte udělat své životy lepší, totiž sobecky si nashromáždít, vede leda k frustraci.

Kam se má obrátit náš život, ukazuje kázání. A jak to vypadá, když se snažíme přizpůsobit těm mocným, naznačuje úryvek výkladu ke druhé knize Mojžíšově.

Ale jsou tu i radostnější pohledy - třeba na dění a výročí v našich sborech, tentokrát v Turnově a v Praze. Anebo zamyšlení nad tradicemi a společnými symboly ve světové Unitas fratrum, z nějž přinášíme první ukázkou.

Doplněno dvěma pohledy do dějin, jedním na české husitství, druhým do obnovené Jednoty v Anglii, vám chce i toto číslo NBL dát příležitost k zamyšlení, informovat a snad i potěšit.

Jak nás upomíná závěrečná meditace nad slovy evangelia, tento svět a naše životy nemusí tísnit tma. Můžeme poznávat a rozeznávat světlo, ba dokonce se na něm můžeme podílet. Pán Bůh pro to vytvořil všechny předpoklady.

Srdečně zdraví

Jindřich Halama

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 2900700247/2010

kázání

Dvojí přikázání lásky

Když se farizeové doslechli, že umlčel saduceje, smluvili se a jeden jejich zákoník se ho otázal, aby ho pokoušel: „Mistře, které přikázání v zákoně je největší?“ On mu řekl: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe. Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.“ (Mt 22,34-40)

Podle svědectví evangelijního vyprávění se Pán Ježíš o Mojžíšově zákonu vyjadřoval velmi radikálně. Na dvou přikázáních lásky podle něj „spočívá celý Zákon a Proroci“. Šest set třináct přikázů a zákazů je shrnuto do dvou smělých vět: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. A miluj svého bližního jako sám sebe.“ V tom je celý Zákon a Proroci.

Tato novozákonní slova jsou velmi často citována. Někdy slyšíme, že si Ježíš jako první a jediný dovolil něco velmi neobyčejného, smělého a provokativního, že se odvážil s neslychanou autoritou shrnout všech 613 detailně propracovaných předpisů, pokynů a nařízení do dvou prostinkých vět.

Znalost nestačí

Je pravda, že Ježíšova slova byla velmi smělá. Zároveň víme z historie, že tento způsob výkladu Zákona nebyl v Ježíšově době úplně neznámý. To, že největší přikázání je přikázání lásky k Bohu a k bližnímu, zřejmě vědělo a vyznávalo nemálo Ježíšových současníků. Ostatně v Lukášově evangeliu čteme o tom, jak jakýsi zákoník v rozhovoru s Ježíšem sám říká, že největší přikázání je milovat Hospodina z celého srdce a svého bližního jako sebe samého. Je to tento zákoník, který to „sám od sebe“ řekl správně!

Židovské vyznání víry „Slyš, Izraeli, Hospodin je jediný Bůh,“ (Dt 6,4), které je odnepaměti součástí každodenních židovských modliteb, je vzápětí – hned v následujícím verši (Dt 6,5) doplněno přikázáním lásky k Bohu – z celého srdce, duše a myslí. Přikázání lásky je jako červená nit, je tím nejdůležitějším v Zákoně, je totiž jeho niterným principem – a tato myšlenka nebyla v Ježíšově době mezi Židy neznámá.

Například věhlasný rabi Akiba, který žil jen dvě generace po Ježíšovi, říkal, že celý Mojžíšův zákon lze shrnout do jediného verše, Levitiku 19,18 „Budeš milovat svého bližního jako sám sebe“. Jiný věhlasný rabín oné doby, Hillel, zase říkal, že shrnutím celého Mojžíšova zákona je „zlaté pravidlo“, které známe z Matouše 7,12: „Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jedněte s nimi.“ To je podstata Zákona, říká Hillel, ostatní je rozpracování prováděcích předpisů.

Z toho, že nemálo Ježíšových současníků by na otázku po podstatě zákona odpovědělo podobně jako on, tedy že onou podstatou je dvojí přikázání lásky, je zřejmé, že nestačí o tom vědět. Mnozí lidé, tehdy stejně jako dnes, věděli, že nejlavnějším obsahem Boží vůle pro člověka je láska k Bohu a k bližnímu. Ale mnohým to tehdy stejně jako dnes nebylo nic platné, teoreticky o tom vědět. Z dochovaných dokumentů víme, že někteří Ježíšovi současníci tvrdili, že celá Tóra by se dala shrnout do věty z Micheáše 6,8: „Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.“ Jenom to!

Jiní rabíni navrhovali (mnoho set let před Martinem Lutherem), že celý Zákon lze shrnout do jediné věty z proroka Abakuka: „Spravedlivý bude žít z víry.“

Pokusy shrnout celý košatý strom Mojžíšova zákona a vystihnout v jedné větě jeho niternou podstatu byly v Ježíšově době obvyklé. Ježíš nebyl první ani jediný, kdo se o to pokusil, a nebyl ani jediný, kdo řekl, že podstatou Mojžíšova zákona je právě láska k Bohu a bližnímu. Z toho je myslím docela zřejmé, že nestačí to jen teoreticky vědět.

Přikázání lásky nelze splnit

Další zvláštní vlastnost dvojího přikázání lásky je zřejmá každému, kdo se ho opravdově a upřímně pokusil dodržovat. Jakmile naprosto vážně usilujeme o důsledné dodržování dvojího přikázání lásky, zjišťujeme zcela nevyhnutelně, že to nejde splnit! Ani nemusíme číst Bibli, abychom věděli, že lásku nelze přikázat. Jak můžete někomu poručit, aby někoho miloval? Jak můžete někoho přimět, aby mu záleželo na někom, na kom mu nezáleží? Jak můžete přikázat člověku, aby mu někdo, kdo je mu lhostejný, lhostejný nebyl? Jak můžete někomu poručit, aby nechtěl něco, co chce, nebo chtěl, co nechce?

Všichni s tím nejspíš máme zkušenost. Většina z nás se asi už někdy modlila: „Pane Bože, dej, abych měl rád toho nesnesitelného člověka.“ Víme, že v sobě nemáme pěstovat nepřátelství, proto prosíme v modlitbě, aby naše srdce naplnila láska ke člověku, který nám škodí. A co teprve, když pomyslíme na všechny ty lidi, kteří jsou nám úplně lhostejní, a neměli by být. Nemusíme vůči nim přemáhat nepřátelství, ale jsou nám naprosto ukradení. To jistě není naplněním dvojího přikázání. Ano, zdá se, že lásku nelze přikázat...

A přece, Ježíš ji nejen přikazuje, dělá z ní přikázání s velkým P, podstatu a princip zjevené Boží vůle. A tím nás přivádí k samotnému tajemství, kolem kterého krouží celé Ježíšovo zvěstování: je vůbec v lidských silách naplnit to, co je podstatou zákona?

Dobře, říkáme si my křesťané, máme to usnadněné. Nemusíme se učit zpaměti všech 613 přikázání, stačí dvě věty, které si zapamatuje i malé dítě. Ale je to v lidských silách? Obávám se, že odpověď je „ne“. Každý, kdo se o to poctivě a usilovně snažil, odpovídá záporně. Neumíme milovat Boha z celého srdce, neumíme milovat

bližního jako sebe sama. Od Boha stále jen něco chceme a drtivá většina bližních nás vůbec nezajímá. Naše vůle je zakřivená, dostředivá, jsme zakroucení a zakletí sami do sebe. Zdá se, že vůle člověka – ani věřícího člověka! – obvykle netáhne spontánně k sebeobětavé, zapíravé a nezištné lásce k Bohu a k bližnímu. Naše vůle tíhne spíše k tomu, abychom my sami byli milováni. Abychom my sami byli důležití a vzácní, pro Boha a pro několik blízkých lidí. Většinou to potřebujeme a chceme tak moc, že na nějakou nezištnou lásku k Bohu a k bližnímu nezbyvá sil, nevejde se nám do zorného pole. Jako by bylo něco špatně s lidskou vůlí.

Někdy se Ježíšova slova vykládají tak, že proti přísnému a nesmlouvavému nároku starozákonní víry a zbožnosti, tedy proti přísnému „zákonickému dodržovatelsví“, Ježíš přináší něco mnohem snazšího. Jeho usměvavá, lidumilná laskavost bývá dávana do přímého kontrastu se zachmuřenou, přísnou a zarputilou zbožností zákoníků a farizeů.

Když ale čteme pozorně Kázání na hoře, Ježíš tam říká: „Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho převyšovat spravedlnost zákoníků a farizeů, nevejdete do nebeského království. Buďte dokonalí, jako je dokonalý Otec v nebesích...“ U jednotlivých příkazů se pak znovu a znovu zdá, že Ježíš latku o dost zvýšil, ne že ji snížil. Nejenže nemůžeš zabít, nesmíš se ani zlobit. Nejenže nemáš cizoložit, ale ani chtivě hledět na ženu. Zdá se, jako by Ježíš zvedl latku tak vysoko, že se prostě nedá přeskočit...

Bůh musí proměnit naše srdce

Ježíšovy v podstatě nesplnitelné požadavky mají podle všeho posluchače dovést k závěru, že se něco musí stát s lidským srdcem. Něco zvláštního, nadpřirozeného, ano zázračného se musí stát, aby bylo možné naplnit dvojí přikázání. Neboť není v lidských silách, abychom je důsledně dodrželi. Nikdo to nikdy z vlastních sil nedokázal. Tak jako nestačí princip dvojího přikázání lásky znát, jak jsme viděli na začátku, právě tak platí, že my lidé je ze svých prostředků prostě nejsme schopni splnit.

Toto tajemství je naznačeno už ve starozákonním Desateru, v posledním přikázání, které zakazuje určité věci nejen dělat, ale chtít. „Nebudeš dychtit po domu a manželce svého bližního...“ Dobře, říká si zbožná duše, já svému bližnímu dům ani majetek ani manželku nevezmu. Neudělám to. Ale jak mám zařídit, abych to nechtěl? Jak mám zaonačit, abych si nepřál, co si přeji?

Jako by se v desátém přikázání skrývala náповěda, že se něco musí stát s lidským srdcem, s nasměrováním lidské vůle. S vůlí, která je zakřivená, která netáhne přirozeně k dobru, která prostě bohužel nesměruje k nesobecké a obětavé lásce k Bohu a k bližnímu. A aby se s ní něco stalo, aby se s ní stalo něco, co my lidé sami nezmůžeme, musí přijít zásah z nebe, musí zapůsobit pomoc shůry.

A právě takový nadpřirozený zásah slibuje Hospodin svému lidu ve Starém zákoně. Neslibuje, jako učitel, že to žáci mohou ještě jednou zkusit, že si to mohou ještě opravit. Nedává jim ještě jeden nebo dva pokusy, a když se budou opravdu snažit,

snad to zvládnou. Slibuje, že on sám zařídí, aby jeho lid splnil jeho očekávání. Zařídí, že ti, kteří mu věří a důvěřují, budou žít v souladu s jeho vůlí.

U proroka Jeremjáše se praví (31,33): „Toto je smlouva, kterou uzavřu s domem izraelským po oněch dnech, je výrok Hospodinův: Svůj zákon jim dám do nitra, vepíši jim jej do srdce.“

Jeremjáš je jako ostatní proroci smutný z toho, jak to vypadá v Božím lidu. Lidé jsou k Bohu otočení zády a žijí si, jak se jim zlíbí. Ale Bůh slibuje víc než další pokus, víc než novou šanci. Říká, že dojde k nadpřirozené operaci, k zázračnému chirurgickému zákroku, že totiž těm, kdo se spoléhají na Hospodina, bude vyměněno srdce.

Podobně je psáno u Ezechiele (36,26-27): „A dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového ducha. Odstraním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa. Vložím vám do nitra svého ducha...“ A teď, bratři a sestry, co říká Ezechiel dál? „Učiním, že se budete řídit mými nařízeními, zachovávat moje řády a jednat podle nich.“ Pán Bůh tady slibuje, že on zařídí, že jeho lid bude jednat v souladu s jeho vůlí! Ne, že to Bůh znovu přikáže a vysvětlí a bude čekat, jak si s tím jeho lid poradí. On to udělá. Skoro jako by Bůh říkal: „Já ta svoje přikázání dodržím.“

Od Jeremjáše jsme slyšeli, že Bůh vepíše svá přikázání do nitra člověka, že už to nebudou vnější předpisy, ale motivy srdce. Z Božích pokynů se stane něco, co člověk sám chce. Nebude to muset hledat v nějakém seznamu, listovat v nějakém kodexu nebo luštit na nějakém kameni. Bude to mít napsáno vevnitř v srdci. A stane se to tehdy, až Hospodin dá svému lidu novou smlouvu. A nová smlouva je to, k čemu jsme byli pozváni v Kristu a co si připomínáme při slavení večeře Páně. Nová smlouva, zpečetěná Kristovou krví. K tomu Jeremjáš zdálky vyhlíží ve svém proctví a Bůh ji jeho ústy zaslubuje. A když se naplnil čas a Hospodin v Kristu uzavřel s lidmi novou smlouvu, naplnilo se také proročké zaslíbení o proměně srdce a o Božích přikázáních vepsaných do lidského nitra. Tak to popisuje apoštol Pavel (Fp 2,13): „Neboť je to Bůh, který v vás působí, že chcete i činite, co se mu líbí.“

Jak ale Bůh působí, že věřící chtějí a činí, co se mu líbí?

Boží obrácení

Branou k přijetí nového života v Kristu je pokání, to všichni víme. Ale co je to vlastně pokání, jak k němu dochází?

Pokání (hebrejsky *tesuva*) znamená obrácení a změnu směru. V hebrejštině má sloveso *šuv* (tedy obrátit), ze kterého je výraz pokání odvozen, zvláštní tvar. Vyjadřuje, že někdo způsobuje změnu v někom jiném. Když se Izraelita modlí o dar milosti a pokání, říká *hašivenu*, tedy doslova: „Způsob, abychom se obrátili.“ To je pozoruhodné. Modlitebník se necítí schopen obrátit se sám, prosí Boha, aby napřímil jeho vůli, přesměroval jeho chtění, narovnal jeho pokřivené touhy a přání. Říká: „Obrať nás k sobě a budeme obráceni.“ Přesně tuto formulaci najdeme v Pláči Jeremjášově (Pl 5,21). Jako by říkal: Ty sám, Bože, ze své milosti, naprav pochroumaný kompas naší vůle, aby opět ukazoval k severu.

A jak dosvědčuje Starý i Nový zákon, Bůh nám zřetelně a jednoznačně slibuje, že ze své milosti uzdraví naši pokřivenou vůli. Že se stane něco nadpřirozeného s naším chtěním. Nebudeme dychtit po špatných věcech, nikoli proto, že jsme tak vzorní a spořádaní, že máme silnou vůli a chceme být vzornými a odpovědnými křesťany, ale proto, že jsme dovolili jemu, aby změnil nasměrování naší vůle.

A právě v tomto smyslu je zřejmé, proč nestačí znát dvojí přikázání lásky. Byli mnozí, kteří ho znali, a nic jim to nepomohlo. Nestačí ho znát, protože ho z lidské síly nejde plnit. V důležitém slova smyslu jde říci, že jediný, kdo dokáže dodržet dvojí přikázání, je Bůh sám. A jediný způsob, jak ho můžeme dodržovat my lidé, je dovolit Bohu, aby ho dodržel v nás.

Boží láska v nás

Dvojí přikázání nám ukládá lásku, která není vypěstovanou ctností, ani výsledkem kultivování charakteru, ale „je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého“, jak říká Pavel (Ř 5,5). V tomto smyslu se dá říci, že je to Duch svatý sám, kdo v lidském srdci „dodržuje“ dvojí přikázání. Tedy Bůh sám v nás dodržuje dvojí přikázání lásky. Tato proměna ovšem není jednorázová. Je to spíš celoživotní proces, jehož podstatou je osvobozování lidského nitra od zakřivenosti do sebe, od zakletí do sebe sama. Je to postupné osvobozování člověka od něho samého. A naopak, jestliže Duch svatý v lidském srdci nepůsobí, dvojí přikázání lásky nejde plnit. Žádnou dodržovatelskou, metodickou urputností nelze z lidského srdce vyždímat lásku k Bohu a k bližnímu.

Ze svědectví Janových epištol víme, že Bůh lásku nejen přikazuje a projevuje. Bůh láska je: „Milování, milujme se navzájem, neboť láska je z Boha, a každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná. Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska.“ (1J 4,7n) Ano, právě k tomuto tajemství míří Pavlova výpověď z listu Římanům: „Boží láska je vylita ve vašich srdcích skrze Ducha svatého, který vám byl dán.“ Bůh, který je láska, vstupuje jakožto Duch svatý do lidských srdcí a přebývá v nich. To on je tím silovým polem lásky, díky které můžeme plnit dvojí přikázání.

Dvojí přikázání lásky je tedy vlastně pozváním, abychom vešli do onoho silového pole Boží přítomnosti, slávy a Božího působení. Nebo přesněji, aby to silové pole vešlo do nás. Bůh je láska a vstupuje do lidských srdcí, všude tam, kde je pozván a vítán. On sám pak v lidském srdci plní dvojí přikázání. Jestliže vejdemo do onoho proudění Boží lásky mezi nebem a zemí, pak on působí, že i my se stáváme součástí onoho svatého proudu. Jestliže Bůh přikazuje lásku, pak v nehlubším smyslu přikazuje sebe. Zve nás k tomu, aby láska, kterou on je, prostoupila naše srdce, proměnila nás a pokračovala skrze nás dál.

Je to tak jednoduché, až to není snadné přijmout. Pán Bůh od nás chce, abychom se od něj nechali obdarovat jím samým. Přitom dar už je darován, my jsme zváni k tomu, abychom ho přijali.

(Pavel Hošek, 2013)

biblické a teologické studie

Nový komentář k Exodu

V řadě Český ekumenický komentář ke Starému zákonu, který vydává Centrum biblických studií (UK ETF a AV ČR) ve spolupráci s Českou biblickou společností, vyšel vloni (2020) první díl komentáře k Exodu z pera doc. Petra Slámy z Evangelické teologické fakulty. Jde o úvodní studii ke knize Exodus a výklad kapitol 1 – 15, to vše, včetně literatury a rejstříků, na nějakých 400 stránkách.

Že nepůjde o žádnou suchou vědeckou práci, naznačuje již podtitul: Jak jsem zatočil s Egyptem. A doufáme, že to bude zřejmé i na ukázce, kterou přinášíme. Jde o výklad páté kapitoly, počátků vyjednávání s faraónem o odchod Izraelců z Egypta.

Kontext a struktura

V následujícím oddílu nejprve pokračuje neknižské vyprávění o tom, jak Mojžíš předstoupil před faraóna a otevřel vyjednávání o propuštění Izraelců z otroctví (Ex 5,1-6,1). Pozdější deuteronomistický redaktor zřejmě po bok Mojžíše doplnil Árona (jak dokládá Mojžíšova frustrovaná modlitba po prvním kole jednání v Ex 5,22-6,1, kde mluví sám). Jestliže setkání Mojžíše s Áronem a poté se staršími Izraele na konci předchozí kapitoly vypadalo idylicky, pak nynější jednání s faraónem dá za pravdu všem Mojžíšovým obavám. První jednání znovu ukáže brutalitu otroctví, nyní jen dál vystupňovanou.

...

5,1 – 6,1 / Vy jste podělali naši pověst

(1a) Když potom Mojžíš s Áronem přišli, řekli faraónovi: (1b) „Hospodin, Bůh Izraele, praví toto: Propust můj lid, ať mi v poušti uspořádají slavnost. (2a) Ale faraón řekl: „Kdo je to Hospodin, že bych měl na něj dát a propustit Izrael? (2b) Hospodina neznám a Izrael nepopustím.“

Úvodní dva verše vystihují konflikt, o který jde v prvních 15 kapitolách knihy Exodus. Mojžíš s Áronem vznášejí jménem Božím požadavek, faraón však na tento požadavek odmítá přistoupit. Vyprávění nese rysy pohádky, k jejímuž žánru patří, že Mojžíš s Áronem vyjednávají přímo s králem. Slova *když potom* (1a) plynule navazují na předchozí idylické setkání Mojžíše, Árona a lidu (4,27-31). Vypravěč ponechává bez komentáře, že se první audience u faraóna nezúčastnili starší Izraele, jak to Hospodin Mojžíšovi nařídil v Ex 3,18b.

Mojžíš s Áronem faraóna oslovují standardní prorockou frází *Hospodin praví toto* (1b), které je např. jen v knize Izajáš použito čtyřicetkrát. Žádají propuštění lidu, nikoli však z otroctví jako takového, nýbrž pouze proto, aby mohli na poušti

uspořádat Hospodinovu slavnost. V kontextu příběhu slouží žádost *at mi v poušti uspořádají slavnost* jen jako lživá záminka. Je možné, že některá z verzí příběhu exodu pracovala s tím, že faraón Izraelce skutečně propustil jen na tří denní slavnost. Pronásledování Izraelců v Ex 14 by pak bylo reakcí na porušení termínu.

V kanonickém kontextu předznamenávají slova *uspořádají slavnost* svátek Nekynutých chlebě jakožto jeden z poutních svátků, označených právě termínem slavnost (*chag*, viz Ex 12,14; 23,14).

Hospodina neznám

Prorocky principiálnímu požadavku Mojžíše a Árona ve v. 1 odpovídá ve v. 2 kategorické odmítnutí faraónovo, jež je názornou ukázkou vladařské ignorace a zpupnosti. Řečnickou otázkou *Kdo je to Hospodin* a následným prohlášením *Hospodina neznám* faraón chystá scénu pro to, že bude muset Hospodina poznat v jeho ranách proti Egyptu a u Rudého moře. Je pravděpodobné, že oba verše byly předřazeny následujícímu vyprávění jako jeho programové shrnutí.

(3a) Oni ale řekli: „Potkal se s námi Bůh Hebrejců. (3b) Musíme proto jít poušti na vzdálenost tří dnů a obětovat Hospodinu, našemu Bohu. Jinak nás napadne morem nebo mečem. (4a) Král Egypta na to řekl: „Mojžíši a Árone, proč vytrhujete lid z jeho činnosti? (4b) Běžte si po svých vlastních robotách!“

V půlverši 3b je žádost zdůvodněna o poznání pokorněji. Také faraón promlouvá lidštěji. Zmínka o setkání s Hospodinem je takřka doslovnou parafrází Hospodinovy instrukce v Ex 3,18, jen přibyla zmínka o moru a meči, kterými by Hospodin napadl Izraelce, kdyby nevytáhli. Vyprávění nijak nekritizuje toto Mojžíšovo dotvoření žádosti, naopak tato slova zapadají do vykonstruované lsti, s níž k faraónovi přicházejí (k problematice této lsti viz výklad k Ex 3,18). Ostatně, na rovněž konečného tvaru biblického textu ho k tomu mohla inspirovat zkušenost ohrožení ze strany Hospodinovy, jak o něm vypráví Ex 4,22-26. Na zkušenostně laděnou žádost odpovídá egyptský král (takto je titulován zde i v Ex 3,18) sice záporně, ale osobně: žadatele oslovuje jejich jménem a jeho hněv působí nelíčeně. Opačně, než bychom čekali, nemá být lid rušen ze svých *činností*, zatímco Mojžíše a Árona posílá zpět k jejich *robotě* (4b).

(5a) A faraón řekl: „Vždyť už je ho víc než lidu této země. (5b) A vy byste mu chtěli dát odpočinout od jeho roboty?“

Faraónova promluva příliš nenavazuje na předchozí verš, zato ale představuje plynulé pokračování půlverše 2b, kde faraón odmítl lid propustit. Současně chystá pole pro další utužení poměrů. Faraón argumentuje početností lidu (5a), kvůli níž mu prý není možné dopřát odpočinek (5b), doslova *dát mu šabat* (*ve-hišbattem*).

Argument připomíná samomluvu egyptského krále v Ex 1,8-11. Strach z početnosti Izraele a jeho možné vzpoury tam byly bezprostředním podnětem k jeho zot-

ročení (viz Ex 1,11): Izraelci, kterých by nakonec mohlo být víc než Egyptanů, se nesmějí ani na chvíli zastavit, aby nezačali o své situaci přemýšlet a bouřit se.

(6a) Onoho dne pak faraón nařídil (6b) biřicům nad lidem a jeho předákům: (7a) „Nebudete už lidu dodávat slámu k výrobě cihel tak jako dosud. (7b) Sami budou chodit a sbírat si slámu. (8a) Ale uložte jim stejné množství cihel, jako dělali až dosud, nic z něj neslevíte. (8b) Jsou líní. Proto stále nařikají, prý: Máme jít a obětovat našemu Bohu. (9a) Ať se na ty muže uvalí těžká práce, té ať se věnují, (9b) aby se neohlíželi na živé řeči.

V logice obav před početně zdatnějšími Izraelci, které jsou ohlasem Ex 1,8-11, tedy faraón přitvrzuje pracovní podmínky. Cílem je zaměstnat Izraelce natolik, *aby se neohlíželi na živé řeči* (9b), přičemž označení *živé řeči* je záměrnou negací pro-rockého charakteru předchozí Mojžíšovy iniciativy (viz Jr 7,4.8).

Exkurz - Cihly a Egypt

O tom, že Izraelci vedle dalších činností v egyptském otroctví také vyráběli cihly, víme již z Ex 1,14. Nynější zápletka se týká nepálených hliněných vepřovic s příměsí rostlinných stébel, sloužících jako pojivo. Zmínku o cihlách považují někteří badatelé za doklad mezopotámských spíše než egyptských reálií, dokládající exilně-poexilní dobu vzniku tohoto motivu. Mezopotámie vstutku byla vzhledem k nedostatku stavebního kamene vyhlášená cihlovými stavbami (viz příběh o babilónské věži a fráze *vyrábět cihly* v Gn 11,3). Hérodotos potvrzuje, že v Egyptě se staví z kamene (Dějiny II,124) a stavbu z cihel za faraóna Asychise představuje v II,136 jako kuriózum. Oproti tomuto tvrzení existují archeologické doklady, že od počátku egyptské státnosti byly v Egyptě výroba a použití cihel široce rozšířené (např. thébská hrobka vysoce postaveného úředníka Rechmireho z období Nové říše, vyzdobená nástěnnými malbami zobrazujícími mj. otroky vyrábějící cihly). „Zapojení zajatců do práce v kamenolomech a na stavbách z kamenných kvádrů je sice doloženo lépe, takže by lépe odpovídalo příběhu situovanému do Egypta. Použití cihel je ovšem v Egyptě a zejména v oblasti nilské delty všudypřítomné.“ (Redford 1992, 416)

Barvitě vylíčená šikana spočívá ve změně technologického postupu: napříště zcela vypadnou dodávky slámy (7a), výroba cihel však poklesnout nesmí (8a). Přijaté opatření prozrazuje stupňovitou společenskou strukturu (6b). Vykonavatelí faraónského útlaku jsou biřicové, jejichž název tvoří participium slovesa *n-g-s, násilím vymáhat*. Z kontextu je zřejmé, že jde o Egyptany. Jejich pomocníky, kteří se ale současně stávají prvními oběťmi, jsou *předáci lidu*, řecky *grammateis* (termín překládaný v NZ jako *zákoníci*), tedy Izraelci, zapojení do vykořisťovatelského nebo přímo likvidačního systému. Není důvod domnívat se, že tito předáci jsou někdo jiný než *izraelští starší*, s nimiž jsme se setkali v Ex 4,29b. Šikanu doprovází posměšné *nařikají a jsou líní* (8b), kterým je dezinterpretován požadavek obětovat Hospodinu.

(10a) *Biřicové lidu a jeho předáci tedy vyrazili a řekli lidu: (10b) „Faraón praví toto: Nebudu vám již dodávat slámu. (11a) Sami běžte a berte si slámu. (11b) Z vaší práce se vám však nesleví vůbec nic.“ (12a) Tehdy se lid rozptýlil po celé zemi egyptské (12b) sbírat stébla namísto slámy. (13a) A biřicové je poháněli se slovy: (13b) „Každodenní výměr své činnosti plňte, jako by sláma byla.“ (14a) A předáky synů Izraele ti biřicové, kteří nad mini byli ustanoveni, bili se slovy: (14b) „Jak to, že jste nesplnili dosavadní kvótu vyrobených cihel? Jako dosud, tak i nadále!“*

Faraónovo rozhodnutí ohlašují lidu biřicové a předáci slovy, která jsou ironickou ozvěnou Mojžíšova a Áronova prorockého požadavku z půlverše 1a: *praví toto* – nyní ale nikoli Hospodin, nýbrž *faraón* (10a). Jestliže se na počátku Egyptané obávali možné vzpoury Izraelců (viz výklad k verši 5), jsou nyní Izraelci úspěšně rozptýleni (*lid se rozptýlil*, 12a). Kromě zažehnaného nebezpečí vzpoury to ale vede také k tomu, že Izraelci nestihnou své obvyklé dávky, jak to po nich biřicové vyžadují (13b a 14b). V tu chvíli se zloba biřiců obrací proti předákům Izraele (*předáky... bili a říkali*, 14b), kteří sice sami nepracují (faraónův verdikt v 10b vyřizují lidu spolu s biřici), ale jsou odpovědní za plnění kvót.

(15a) *Předáci synů Izraele přišli a nařikali faraónovi se slovy: (15b) „Proč se ke svým služebníkům takto chováš? (16a) Slámu tvým služebníkům nedodávají, ale o cihlách nám říkají: Dělejte. (16b) Podívej, tvoji služebníci jsou biti a může za to tvůj lid.“ (17a) Odvětil: „Jste lenoši líní. (17b) Proto říkáte: „Máme jít a obětovat Hospodinu.“ (18a) Teď běžte sloužit. Žádná sláma se vám dodávat nebude, (18b) ale množství cihel dodáte.“*

Předáci lidu jsou podobně bláhově, jako mnoho obětí stalinistických represí, přesvědčeni, že musí jít o nedorozumění na nižší úrovni systému, které by vůdce nikdy nedopustil. Sjednávají si proto, podobně pohádkově jako Mojžíš a Áron na začátku kapitoly, audienci u samotného faraóna. Na vlastní uši si pak vyslechnou, co zaznělo již v půlverši 8b, nyní jen ale ve druhé osobě a zdůrazněně figurou etymologickou: *Jste lenoši líní* (17a).

Stížnost předáků faraónovi (15b a 16) rámuje z jedné strany výčitka biřiců (*Jak to, že jste nesplnili... 14b*), z druhé strany spílání faraóna (*Jste lenoši líní...*). Do minulosti směřující výčitka biřiců *jak to, že (maddu'a, 14b)* se v suplice předáků mění – teologicky významně – v do budoucna obrácenou otázku *proč (lamma, 15a)*.

Závěr stížnosti představených ve v. 16b, slova *a může za to tvůj lid*, vyjadřuje buď troulfale obvinění Egyptanů, anebo – čteme-li jejich řeč spolu se Septuagintou jako *na svém lidu se dopustíš krivdy* – vyjadřuje ještě troulfalejší výčitku přímo faraónovi.

Zpupný závěr faraónovy řeči (18a: *Teď běžte sloužit*, obsahující v hebrejštině dva imperativy – běžte, služte) se ozve také později, když udeří egyptské rány (osmá a devátá). Tehdy právě těmito slovy faraón vyjádří svou částečnou kapitulaci, propuštění Izraelců, aby sloužili Hospodinu (Ex 10,8 a 10,24).

(19a) Tehdy předákům Izraele došlo, jak zle na tom jsou pro slova: (19b) „Z denní dárky svých cihel si nic neslevíte.“ (20a) Tu narazili na Mojžíše a Árona, jak tam stojí, aby se s nimi setkali, (20b) až vyjdou od faraóna. (21a) Spustili na ně: „Kéž si na vás Hospodin dohlédne a zjedná nápravu. (21b) Vždyť vy jste podělali naši pověst v očích faraóna a jeho sluhů. Do ruky jste jim dali meč, aby nás hubili.“

Nahromaděná frustrace předáků, kterým *došlo, jak zle na tom jsou*, se nyní opře do Mojžíše a Árona. Ti se neúčastnili audience u faraóna, k níž došlo až po přitvrzení pracovních podmínek. Mojžíš s Áronem v příběhu odešli hned na faraónův pokyn v půlverši 4b. Nyní ale zvědavě očekávají výsledek porady (*jak tam stojí, aby se s nimi setkali*, 20a).

podělali naši pověst

Toto setkání nepostrádá rysy grotesky. Předáci vyplnění faraónem v duchu slibují pomstu oběma bratřím, kteří nezodpovědně poškodili reputaci Izraele v Egyptě. A narazí na ně hned při odchodu od faraóna. Rozhořčeně volají po Boží intervenci, tedy vlastně po tom, aby Mojžíše a Árona potrestal. Pro samý vztek se zdá, že si pleťou své smyslové počitky: *zasmradili jste... naši vůni... v očích* (21b). Jejich výčitka je ovšem více než srozumitelná i po mnoha tisících let: představitelé podmaněného společenství, kteří se pomocí kompromisů a zásady „nedráždit“ snažili udržet *status quo*, narazí na někoho, kdo není hotov ke kompromisům. Z jejich pohledu situaci jenom *podělal*.

V celém oddílu vyjadřuje sloveso *r-a-h, vidět*, nejen viděné, ale také myšlenkovou činnost, poznání, uvědomění (ve v. 19a *představeným došlo*, ve v. 21a *kéž si na vás Hospodin dohlédne*). V dalších verších pak Hospodin hodlá angažovat přesně tento typ vidění, jež je vlastně poznáním (viz 6, 1b: *Teď tedy uvidíš, co faraónovi udělám*).

(22a) Mojžíš se obrátil k Hospodinu a řekl: (22b) „Pane můj, proč tomu lidu škodíš? A proč jsi mě vůbec posílal? (23a) Od chvíle, kdy jsem přišel k faraónovi, abych mluvil tvým jménem, se lidu vede stále hůř. (23b) A ty svůj lid ne a ne vysvobodit.“ (6,1a) Tu Hospodin řekl Mojžíšovi: Teď tedy uvidíš, co faraónovi udělám, (1b) jak je silnou rukou propustí, jak je silnou rukou vyžene ze své země.

Následuje krátká scéna, v níž se Mojžíš – po Áronovi jakoby se v tuto chvíli slehla zem – obrací k Hospodinu. Jeho slova sice nemají barvitost předáků Izraele (viz 21b), ale výčitka Bohu je stejně závažná. Tuto výčitku formuluje nejprve jako rétorickou otázku. Ve v. 22b se dvakrát ptá: *proč tomu lidu škodíš a proč jsi mě vůbec posílal*. Dvakrát konstatuje radikální zhoršení poměrů, vždy s použitím slovesného kořene *r-a-a* (v hifilu, *působit zle*): *22b tomu lidu škodíš a 23a lidu (se) vede stále hůř*. Navzdory tomu, že zde Mojžíš přejímá skepsi předáků a využívá ji pro posílení své vlastní, z kapitol 3 a 4 dobře známé skepse, přece jen má jeho otázka ve vyprávění důležitou funkci. Podobně jako jeho krajané ve svém nářku faraónovi, neptá se ani Mojžíš do minulosti obrácenou otázkou *jak to, že (maddu'a)*, ale do budoucnosti

obráceným *proč, k čemu (lamma)*. Otázka *k čemu* drží příběh otevřený. Svou výčitkou pak Mojžíš do příběhu zavádí rozměr času: ke zhoršení poměrů došlo *od chvíle, kdy* – a Bůh přitom *ne a ne svůj lid vysvobodit*.

Tím ovšem přichystal scénu pro Hospodina, který znovu slibuje: *Teď tedy uvidíš, co faraónovi udělám* (6,1a). Co slibuje, je projev fyzické převahy, vyjádřený spojením *[díky mé] silné ruce*. Toto spojení je zřejmě již natolik ustálené, že ani nepotřebuje být sufixem (příponou) vztaženo k Hospodinu.

Exkurz – silná ruka a napřažená paže

Ustálené spojení *silnou rukou (be-jad chazaka)* bývá velmi často doprovázeno paralelním spojením *napřaženou paží (bi-zro'a netuja)*, antropomorfním gestem vůdce, který rukou bije nepřítele. Jde o metonymii, figuru, která odkazuje k atributům bojovníka a sugeruje tak Hospodinovu fyzickou převahu. Tato figura je součástí standardizovaných dějinných sumářů, např. malého dějinného kréda v Dt 26,8, ale objevuje se i na mnoha dalších místech (Dt 3,24; 4,34; 5,15; 6,21; 7,8.19; 9,26; Jr 32,21; Ž 136,11), obvykle ve spojení s vysvobozením z Egypta. V Jr 21,5 (tam ovšem prohozeně: *napřaženou rukou a silnou paží*) a Ex 20,34 je motivu použito proti Izraeli. V Ex 14,31 funguje *ruka* jako označení Hospodinovy moci či projevu této moci, takže je opatřena přívlastkem *velká*.

V poněkud jiném významu pak slouží spojení *be-jad rama*, doslova *v pozdvižené ruce, pozdviženou rukou, volněji troufale*. (viz Ex 14,3 a k téže události se vztahující Nu 33,3, ale také negativně, znázorňující lidský postoj, v Nu 15,30).

Význam

Oddíl je anatomii společenského útlaku. Hlavní pozornost vypravěče se upíná na zpupnost utlačovatelů, ale také na procesy, které útlak rozpoutává uvnitř podmaněného společenství.

Původcem ztotočnění je faraón, který se chvástá tím, že Hospodina nezná. Jestliže nyní vystupňuje útlak, už to není motivováno touhou po vyšších výnosech, ale snahou ponížít Izrael. Vypravěč si zde chystá půdu pro rány, kterými se Hospodin faraónovi dá poznat.

Z vyprávění ale plyne také to, že podmaněné člověčenství je nějak strukturované. Vystupují zde předáci či starší lidu (o jejich totožnosti viz exkurz Cihly a Egypt), tedy individuální Izraelci, kteří fungují jako převodová páka mezi utlačovateli a utlačovanými.

Jejich funkce odpovídá funkci židovských starších a kápů v ghettech a koncentračních táborech Druhé světové války (viz životopisný portrét *Jakoba Edelsteina*, Ruth Bondyová, Sefer, Praha 2001). Připomínají také některé představitele církve v dobách nesvobody, kteří se pro své společenství snaží uhájit omezený prostor svobody. Pohybují se v šedé zóně kolaborace a odporu. Praktikují realistickou strategii přežití. Sami se těší některým výhodám režimu, např. se sami nepodílejí na výrobě cihel, pouze ručí za jejich dodávku. S představiteli režimu jsou v pravidelném kon-

taktu (6b, 10a). Znají už jejich slabá místa, s některými exponenty režimu se už třeba lidsky sblížili a dovedou odhadnout, které požadavky mají šanci na úspěch. Vědí, co je naopak zcela vyloučené.

Mojžíšův a Áronův požadavek přichází zvenčí pracně budovaného příměří. Mojžíš a Áron přitom faraónovi ani nesdělili celý plán. Poslušni Hospodinova zadání z Ex 3,18, hovoří jen o třídenní pouti do pouště. Ale i to stačí na faraónovo příkré odmítnutí a na citelné přitvrzení podmínek. Předáci lidu sice podle Ex 4,29 s plánem souhlasili, celý oddíl Ex 4,27-31 je však jakýmsi barvotiskovým ideálem národní jednoty, pod jehož povrchem dřímají konflikty.

Oni, předáci lidu, pak jako první schytají důsledky nových opatření. Zakoušejí bití, proto i když možná mají na sobě vypůjčené uniformy režimu, jsou přece jen příslušníky podmaněného společenství (14a). Pokoušejí se zachránit dosavadní status Izraele. Během audience u faraóna zjišťují, že nejde o nedorozumění nebo přílišnou aktivitu subalterního úředníka. Mojžíš a Áron svým požadavkem opravdu faraóna nadzvedli a on se proto rozhodl, že lid kolektivně potrestá (19a). První kroky na cestě ke svobodě, či možná už jenom první slova o ní, vyvolávají krizi. V té se ukáže, že nebylo tak zle, aby nemohlo být ještě hůř.

Zloba předáků se proto obrací proti Mojžíšovi a Áronovi. Člověk přímo slyší vztek vystresovaných církevních představitelů, kterým se před listopadem 1989 podařilo zajistit pro sbory povolení několika rekonstrukcí kostelů, dotisk Bible nebo souhlas pro půl tuctu duchovních, kteří svou práci až dosud nesměli vykonávat. A najednou pár nezodpovědných snůlků jejich mravenčí práci dočista zmaří.

dějiny

První anglický biskup Obnovené Jednoty (John Gambold 1711 – 1771)

Počátky Jednoty v Anglii byly propojeny s počátky jiného církevního útvaru, pozdějšího metodismu. To jsme mohli v minulém čísle NBL zaznamenat u bratrského centra ve Fetter Lane a dokládá to i příběh Johna Gambolda, prvního anglického biskupa Obnovené Jednoty.

Narodil se v rodině anglikánského kněze, do 15 let žil s rodiči a byl vychováván v církvi. Jako patnáctiletý byl poslán studovat do Oxfordu. Pilně studoval, zajímal se o dějiny a literaturu, za necelé dva roky však nastal zlom, když jeho otec těžce onemocněl a zemřel. To mladého Gambolda těžce zasáhlo, skoro dva roky se potácel v depresích, nedbal o svůj zevnějšek a z introverta, kterým byl přirozeně, se stal samotářem, zabývajícím se pouze duchovní literaturou a hodně mystikou.

Když se konečně vrátil ke studentskému životu, upozornil ho jeden kolega na Charlese Wesleye, který studoval s nimi. Gambold se seznámil nejen s ním, ale i s jeho bratrem Johnem a připojil se brzy k nim, ke „svatému klubu“ (kterému jiní přezdívali „oxfordští metodisté“). Úsilí těchto mladých mužů se soustředilo na posvěcený život, pomocí sebekázně, askeze, cvičení v pobožnosti a v dobrých skutcích. Dvakrát týdně se zcela postili a scházeli se odpoledne k pobožnostem a duchovním cvičením. Dobré skutky spočívaly v návštěvách ve vězení, v chudobinci, ve škole pro chudé děti, kde pomáhali s vyučováním. Gambold se všeho účastnil, klonil se však víc ke čtení a meditacím ve svém pokoji. Četl hlavně církevní otce (teology z prvních staletí dějin církve) a přitahovala ho stále mystika.

V roce 1733 byl ordinován v anglikánské církvi a 1735 se stal farářem v obci poblíž Oxfordu. Pracoval jako kněz svědomitě, ale stále měl nejraději klid pracovní a literaturu. V té době četl Luthera a Augusta Herrmanna Franckeho (významný německý pietista, v jehož ústavu vyrůstal Zinzendorf).

Důležitou událostí byla pro Gambolda návštěva tehdy čerstvě ordinovaného misionáře Petera Böhlera v Londýně, po cestě do Ameriky. Böhler pro něj byl prvním kontaktem s Ochranovskou Jednotou a setkání s Zinzendorfem o rok později v Oxfordu ho utvrdilo, že Jednota je církví, jakou by chtěl mít. „Měl jsem bratry za obzvláště šťastné a jejich učení za pravé, nemohl jsem ho však vztáhnout na sebe“, poznamenal si ve svých deníkových záznamech.

Četba Luthera nejprve a potom i setkání s bratřími v něm posilovalo přesvědčení, že ospravedlnění pouhou vírou je dobře biblické učení a že metodistický důraz na posvěcený život a zbožné úsilí člověka k tomu nic nepřidá. Sám trpěl dlouhodobě úzkostmi, že přes všechnu askezi a cvičení v pobožnosti zůstává hříšným člověkem a tělesné žádosti se mu nepodařilo umrtvit.

*biskup John Gambold
na soudobé rytině*

Nakonec byl asi rozhodujícím momentem příchod Gamboldova bratra o vánocích 1740 a jeho nadšené vyprávění o Fetter Lane Society, bratrském kroužku, který založil právě Böhler při své návštěvě Londýna 1738. Bratrské společenství původně úzce spolupracovalo s bratry Wesleyovými, ale v létě 1740 se kvůli rozhodnému kvietismu ochranovských (necht k aktivnímu vstupování do veřejných věcí) Wesleyové rozhodli rozejít se s bratřími.

Gambold společenství navštívil a na rozdíl od Wesleyho brzy usoudil, že právě tento způsob společenství je to, co léta marně hledá. Určitá pasivita ochranovských a důraz na spolehnutí na Boha, ne na vlastní aktivity, mu velmi vyhovovala. Vlastně žil svou zbožnost jako doposud, s jediným rozdílem, že totiž osamělost nahradilo bratrské společenství. Přesto zůstával Gambold stále anglikánským farářem, a teprve na podzim 1742, poté co byla Jednota oficiálně uznána parlamentem, ukončil své farářování, přestěhoval se do Londýna a stal se jedním z prvních členů nového sboru Obnovené Jednoty v Londýně.

V první době sloužil jako učitel církevní školy, což konal sice věrně, ale bez velkého nadšení. Poznamenal si o tom, že vždy miloval samotu, rozvažování a ticho, a teď tráví celé dny s dětmi, s nimiž se nedá mluvit o vážných tématech a které po celý den štěbetají. Přesto si po roce poznamenal, že je šťasten, protože může všechno, co ho tíží a je pro něj příliš těžké, svěřit Spasiteli: „Nyní, když jsem jeho (Spasitelovo) vykoupené stvoření, převedené ze tmy a bídy do světla a pokoje, chci mu být stále vděčný a činit všechno s radostí, ať věci malé nebo velké, jak mi přikáže.“

Naučil se také mít rád děti, v roce 1443 se dokonce oženil.

O rok později se stal kazatelem ve sboru Jednoty Fetter Lane. Bylo v tom jistě také strategické uvažování, nejen duchovní. Bratrský sbor byl oficiálně veden jako „Dissenting Meeting House“, tedy shromaždiště těch, kdo byli odděleni od anglikánské církve, což se Zinzendorfovi vůbec nelíbilo. Uznání parlamentem zkrátka neznamenal pro Jednotu automaticky i uznání anglikánskou církví. Pokud by však byl kazatelem člověk ordinovaný jako anglikán, dokonce samotným arcibiskupem z Canterbury, což Gambold shodou okolností byl, vystudovaný v Oxfordu a literárně činný (mimo jiné 1742 vydal řecký Nový zákon), měl by se pohled na Jednotu změnit. John Gambold byl povolán za kazatele Jednoty a setrval v tomto povolání přes čtvrt století.

Sloužil jako tlumočník, když v Londýně kázal Zinzendorf, a hrabě si liboval, že jeho tlumočení bylo „nebesky krásné“. Gambold pomáhal i při jednáních s arcibiskupem, jemuž Zinzendorf předkládal návrh (1746), aby Jednota byla uznána jako samostatná societa uvnitř anglikánské církve, pod přímou správou arcibiskupa. Jednání byla samozřejmě neúspěšná, řády a tradice anglikanismu nic takového neumožňovaly, což Gambold musel vědět předem.

Stal se významným představitelem Jednoty v Anglii, navštívil synody na kontinentě a roku 1754 byl zvolen i konsekrován jako první anglický biskup Obnove-

né Jednoty. Existují doklady, že byl biskupem mimořádně dobrým, „nesobeckým, pokorným, dobrosrdečným ke všem lidem, vstřícným i k těm nejnižše postaveným“.

Jako biskup otevíral řadu bratrských modliteben či kaplí (Bristol a Kingswood 1757, Leominster 1761) a byl u zakládání nových sborů. Byl také členem prvního generálního synodu (1764) po Zinzendorfově úmrtí.

V roce 1768 vážně onemocněl a omezil se na práci v malém sboru Haverfordwest, který pomáhal před několika lety zakládat. Přes rostoucí obtíže zůstal ve službě až do posledních dní. Zemřel 13. září 1771, právě před 250 lety.

Vedle památky na něj zůstala i řada jeho děl, překládal hlavně z němčiny některé Zinzendorfovy texty, přeložil z němčiny bratrské liturgie, vydal několik spisů seznamujících anglickou veřejnost s Obnovenou Jednotou, ale napsal i stručný výklad křesťanského učení.

Asi nejtrvaleji se zapsal do dějin anglicky mluvících částí Jednoty svou prací na zpěvnících. Byl vydavatelem prvního, dvousvazkového zpěvníku anglické Jednoty (1754), ve kterém byla řada jeho písňových textů a překladů z němčiny (celkem kolem 40). 1756 vydal zpěvník pro děti a později zpracoval druhé vydání zpěvníku, které dokončil a vydal již v době nemoci (1769). Jeho překlady Zinzendorfových písní jsou v britském zpěvníku Jednoty dodnes.

Jako osoba uznávaná i mimo kruhy Jednoty přispěl John Gambold jak k ochraňování bratrských sborů před nepřátelstvím (mezi lety 1753 a 1756 proběhla anglickou církví „protiochranovská“ vlna), tak k pokojným a spravedlivým řešením konfliktů. Zůstává dodnes jednou z nejvýraznějších postav historie Jednoty v Británii.

(J. Halama)

Martin Húska († 1421) – mučedník?

Osoba kněze Martina Húska (zvaného též Martínek, nebo latinsky Loquis, podle jeho výmluvnosti) sice není v rámci husitského hnutí zanedbatelná, přesto patří spíše k vedlejším postavám celého dění. Nevíme, kdy se narodil, ale víme přesně, kdy a kde zemřel, neboť je to zaznamenáno v Husitské kronice Vavřince z Březové:

Potom téhož času ve středu po obrácení sv. Pavla byl bratr Martin kněz, řečený Loquis, hlavní rozsevač všech tábořských bludů, zajat od pana Oldřicha z Jindřichova Hradce a uvržen do věže, protože nejso spokojen s mnohými bludy, kterými nakazil lid, vydávil jakýsi nový blud a kacířství o velebné svátosti, aby si obecný lid sám od sebe bral hostie posvěcené knězem a rozděloval si je mezi sebe, protože Kristus pravil (L 22, 17): „Vezměte a dělte mezi sebou.“ (Husitská kronika, 158)

Potom téhož roku a v čase, jako svrchu, v poslední den února, byl do Prahy přinesen list od Mikuláše, zvoleného biskupa tábořského, a mistra svobodných umění Jičina, obsahující věci žalostné a v náboženství křesťanském dříve neslýchané, kterak

na jejich hoře Táboře bylo ze zvráceného učení některých kněží a zvláště jakéhosi Martina, kněze z Moravy, přes čtyři sta osob obojího pohlaví nakaženo pikartským kacířstvím, o němž se stala výše zmínka, a ti tvrdošjně drží, že v svátosti oltářní není pravé tělo Kristovo a jeho krev, nýbrž jen chléb, který, když se přijímá, je toliko znamením těla a krve Kristovy. A tak se ani nemá před svátostí klekati ani se jí nemá prokazovati žádná úcta, ani se nemá uchovávat do druhého dne. (Husitská kronika, 162)

Potom, když Žižka, tábořský hejtman, s některými svými kněžími všude vyhledával pikartskou sektu a zatvrzelé, které našel, ihned hubil plameny ohně, upozoroval to kněz Martin řečený Loquis, přívrženec, ba i hybná síla hrozného pikartského kacířství, o kterém je výše velmi mnoho pověděno, pro které byl také od pana Oldřicha řečeného Vavák zajat a na prosby táborů propuštěn. Proto ten Martin, zamýšleje uniknouti rukám Pražanů a táborů, pustil se na cestu na Moravu, odkud pocházel, veda s sebou kněze Prokopa jednookého, téže sekty tovaryše; a když došli do Chrudimě, byli od hejtmana města, jménem Diviše (Bořek z Miletínka), zadrženi a potom vsazeni do klády. Ten hejtman s nimi pokojně mluvil a mezi jiným se ptal, jak smýšlejí o velebné svátosti oltářní, totiž těla a krve Pána Ježíše Krista. A když Martin řečený Loquis rouhavě odpověděl řka, že tělo Kristovo je v nebi, uváděje za důvod, že měl jen jedno tělo a ne více, tak jako se koná více obětí na oltáři, proto ho řečený hejtman, nemoha snést rouhání proti Bohu, udeřil pěstí. A kdyby se nebyl do toho vložil Ambrož, kněz z Hradce, chtěl je hned zahubiti žárem ohně, ale na prosby Ambrožovy je propustil a vydal je do jeho rukou; ten je hned naložil na vozy a v poutech je dovezl do Hradce Králové. A tam je drželi skoro dva týdny doufajíce, že se ze svého kacířství obrátí na pravou víru. Ale když viděl svrchu uvedený Ambrož, že u nich nic nepořídí, dovezl je v neděli před sv. Janem Křtitelem v poutech do Roudnice a odevzdal je jako nakažené kacířstvím Konrádovi, správci duchovních věcí království, aby je vyšetřil podle znění svatého Pisma a přiměřeně potrestal...

A když byli přes osm týdnů zavřeni v hrozném žaláři a nenašla se na nich zřejmě jediná jiskřička nápravy, potom o ně usiloval Žižka u Pražanů, aby byli dovezeni do Prahy a pro postrach jiným veřejně uprostřed náměstí upáleni. Ale pražští konšelé z obavy, že by z toho vznikl v městě rozbroj, protože bylo v městě velmi mnoho Martinových přívrženců, poslali ze sebe jednoho konšela do Roudnice; ten, přibrav si kata, přišel do Roudnice, a vyřídív poselství i arcibiskupa, vydal je do rukou katových...

A když je potom velmi důrazně vybízeli, aby se káli ze svých bludů a navrátili se k jednotě církve, s úsměvem pravili: „Ne my, nýbrž vy, jsouce svedeni od bludného kněžstva, bloudíte a klekáte před stvořením, totiž chlebem v svátosti.“

Konečně se stalo, když je ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, dne 21. srpna, s množstvím lidu vedli k upálení a vybízeli je, aby prosili lid při tom stojící, aby za ně vznesl k Bohu pokornou prosbu, hned ten Martin odpověděl: „My nepotřebujeme oněch proseb, ať prosí, kdož jich potřebují.“ A když svrchu uvedený Martin pověděl velmi mnoho hrozných věcí, nadmíru urážejících zbožné uši, zabeďněn do sudu se svým druhem byl upálen.

Budiž za to chvála Pánu Bohu, který pochyťává vlky, chtějící vpadnouti do jeho stáda, a podivuhodným způsobem je zahání a hubí, aby nenakazili ostatní.

(Husitská kronika, 186-187)

Kněz Martin, tak jako mnozí jiní, byl tedy upálen husity jako odporný kacíř, protože zastával a šířil „bludy“. Nikoho ani nenapadlo, že by mohl být označen za mučedníka, protože zemřel ne pro své špatné činy, ale pro svou odlišnou víru. Byl odporným kacířem jak pro umírněnou utrakvistickou Prahu, tak pro hlavní část tábořských husitů.

Když čteme, že jeho přívrženců bylo v Praze „velmi mnoho“, je to třeba sice brát s rezervou, ale ukazuje to, že polovičaté řešení, totiž zavést přijímání pod obojí a zůstat u tradičního středověkého učení o eucharistii, s uctíváním hostie a klekáním před ní, protože v ní je Bůh, nevyhovovalo mnoha a mnoha reformně smýšlejícím husitům. Odmítnout to, jak učinil Martin Húska a řada jiných, však bylo natolik radikální, že se toho většina těch, kdo takto smýšleli, neodvážila.

Právě na případu Martina Húsky se dá dobře pochopit, proč byli později Bratři pronásledováni a upalováni jako ohavní kacíři. Jejich učení o večeři Páně je totiž ne-li shodné, tedy velice podobné. I Bratři o padesát a více let později odmítali klekat před hostií, argumentovali, že Kristus je tělesně v nebi, odkud přijde až k soudu, a ve večeři Páně je tudíž sice skutečně, ale duchovně.

Kněze Martina Húska Bratři nikde neoznačili za mučedníka, naopak, Bratr Řehoř se od něj i od dalších tábořských teologů v prvním listu Janu Rokycanovi (1468) distancoval. Rozhodně však za mučedníky označovali ty, kdo zemřeli ze stejných důvodů jako on. Učení, ve kterém se Bratři s Martínkem prakticky shodovali, mělo kořeny u Jana Viklefa, který jako první odmítl nauku o transsubstanciaci, tedy že by se chléb při večeři Páně měnil v tělo Kristovo a voda v krev. Viklefov vliv přivedl k těmto názorům i některé radikální husity, kteří však byli brutálním násilím potlačeni a vyhlazeni (však si příznivci římského papeže mnuli ruce a škodolibě se radovali, že se husitští kacíři pohubí mezi sebou). Toto radikální dědictví však znovu ožilo v Jednotě bratrské a jeho promyšlenou a důkladnou formulaci najdeme v traktátech Lukáše Pražského, například v jeho spise „Odpověď, zpravující tu otázku, proč by Kristus Pán neráčil vysvědčiti chleba a vína Kristem Bohem a člověkem pravým a živým etc., než toliko tělem svým a krví svou“, nebo ve spise O pokloně, kde dovozuje, že klanění a klekání před svátostí oltářní je modlářské.

Tedy kacíř, ale mučedník? Od smrti kněze Martina Húsky uplynulo právě 600 let.

(red)

unitas fratrum

Our Moravian Treasures

Teologická pracovní skupina Unitas fratrum pod vedením bratra Petera Vogta sestavila a v roce 2019 vydala knížku o tradicích a učení obnovené Jednoty, nazvanou Our Moravian Treasures, česky těžko říci, jak ji nazvat. Naše Moravské poklady by bylo nesprávné. Moravanské poklady, podle toho, že se Jednotě po světě říká Moravané (a občas to někteří čeští novináři někde v Africe nebo v Latinské Americe s úžasem zjistí a napíší o tom článek), by se dalo říci – ale to by se nám všechny Moravany poděkovaly (na mapě Česka je jich pět, další jsou na Slovensku).

Mohli bychom to nazvat lidově „Naše jednoťácké poklady“, to nevypadá hezky, takže název nechám zatím otevřený. Celý anglický text je na internetu: www.unitasfratrum.org, ale pro snazší čtení přineseme zatím několik pasáží z této knihy česky.

Dnes ze druhé kapitoly:

2. Svazky, které nás poutají navzájem

Srdce k srdci spěšte spolu / v srdci Páně spočinout.

Plamen lásky v blahu, bolu / nechte k Pánu vyšlehnout.

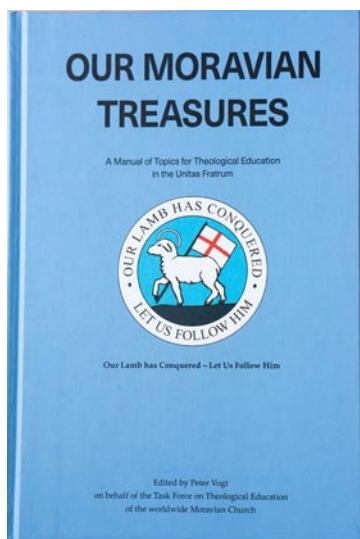
Hlava on, my tělo, údy, / světlo on, my světla svít,

mistr on, my bratři všudy, / vůdce on, my jeho lid. (M. L. Zinzendorf)

Podle Janova evangelia se Ježíš modlil k Bohu, aby jeho následovníci byli jedno v něm, jako on je jedno s Otcem (J 17,21). Jednotnost je pro církve důležitý úkol, protože svět rozpozná Kristovy učedníky podle jejich lásky (J 13,35).

Ale jednota neznamená nutně uniformitu. Apoštol Pavel říká, že církve je jako tělo s mnoha různými údy (1K 12). Proto je jednotu církve nejlépe vyjádřit jako „jednotu v různosti“. To je pravda v životě sboru, kde snadno zjistíme, jak různí jednotlivci s různými obdarováními se shromažďují, aby na svém místě tvořili část těla Kristova. Totéž platí o životě Unitas fratrum jako mezinárodní denominace. Unitas fratrum se skládá z různých provincií, misijních oblastí a společných podniků, které tvoří jedno tělo. Je mezi nimi mnoho rozdílů, ale jsou tu také prvky a struktury, které vyjadřují a posilují naše vzájemné spojení.

Podle svědectví Nového zákona je křesťanská jednota jak dar, tak úkol. To můžeme vidět na části dopisu Efezským, kde se mluví o jednotě těla Kristova. Apoštol Pavel (nebo některý z jeho žáků) tu píše církvi v Efezu: Proto vás já, vězeň kvůli Pánu, prosím, abyste tomu povolání, kterého se vám dostalo, dělali čest svým životem, vždy skromní, tiší a trpěliví. Snášejte se navzájem v lásce a usilovně hledě-

te zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech. (Ef 4,1-6) Jinými slovy, křesťanští věřící vědí, že jsou jedno v Kristu, ale vědí také, že se musí snažit, aby tato jednotu dostávala viditelnou podobu v životě církve.

Je mnoho způsobů, jak se to uskutečňuje: ve vedení a organizaci, v bohoslužbách a vyznání, ve spolupráci a vzájemném spojení v křesťanské lásce. V této kapitole chceme probrat prvky a struktury, které vyjadřují svazky jednoty ve světové Unitas fratrum. Budeme uvažovat o našich společných symbolech a dalších poutech, která nás spojují dohromady jako sestry a bratry v Kristu.

2.1 Kristus – náš vrchní starší

Základem jednoty v Unitas fratrum je Ježíš Kristus sám. V něm jsou všichni věřící jedno. On je hlavou těla církve (Ko 1,18). Autor listu Efezským píše: „Budme pravdiví v lásce, ať ve všem dorůstáme v Krista. On je hlava, z něho roste celé tělo, pevně spojené klouby navzájem se podpírajícími, a buduje se v lásce podle toho, jak je každé části dáno“ (Ef 4,15-16).

Jako příslušníci Unitas fratrum máme zvláštní tradici, že ctíme Krista jako „Vrchního staršího“ Obnovené Jednoty. Je za tím přesvědčení, že vzkříšený Kristus je živý Pán všech, kdo mu náležejí. Důležité je uvědomit si, že jako členové Obnovené Jednoty si nenárokujeme Krista především pro sebe. Věříme, že Kristus je hlavou všech církví. Když tvrdíme, že je Kristus „vrchním starším“ Obnovené Jednoty, říkáme tím, že pro nás je zdroj nejvyšší autority a vedení v Kristu. „Ježíš Kristus je jediným Pánem a hlavou svého těla, církve. Proto církev nedluží loajalitu žádné autoritě, která se staví proti jeho panování.“ (Církevní řád UF, par. 11)

Dějinné pozadí. Pojetí Ježíše Krista jako „vrchního staršího“ vyrostlo ze zkušenosti krize vedení církve. Brzy po založení Herrnhutu zvolili členové sboru několik starších, protože si uvědomovali, že společenství potřebuje dobré vedení. Jak se Obnovená Jednota rozrůstala, jeden ze starších byl zvolen „vrchním starším“, aby řídil celou organizaci. V roce 1736 byl tento úřad svěřen Leonardu Doberovi (prvnímu misionáři Obnovené Jednoty), Dober však brzy zjistil, že je to úkol nad jeho síly. Chtěl na tento úřad rezignovat, ale nebylo možno nalézt nikoho, kdo by ho nahradil.

Když Zinzendorf a další vedoucí Jednoty zvažovali situaci, uvědomili si, že takovou odpovědnost by mohl unést jedině Ježíš Kristus. Aby vyjádřili, že se podřizují jeho vedení, zvolili formálně 16. září 1741 Ježíše Krista svým vrchním starším. Veřejně to pak bylo oznámeno sborům 13. listopadu 1741.

Tradice. Existují dva slavnostní dny, spojené s Ježíšem Kristem jako „vrchním starším“. První je 16. září, který se slaví jako den připomínající všechny, kdo nesou pastorační odpovědnost. V Západoindické provincii (Karibiku) je tento den znám jako „den smlouvy kazatelů“. V některých provinciích se v tento den shromažďují kazatelé, aby slavili Kalich smlouvy (o něm je v kapitole 6). Druhým slavnostním dnem je 13. listopad, kdy všichni členové Obnovené Jednoty slaví Ježíše Krista jako svého vrchního staršího. Často se v tento den slaví zvláštní bohoslužby s večeří Páně. Jinou tradicí, která byla někde zachovávána ve spojení s Kristovým úřadem vrchního staršího, bylo nechávat při jednáních a konferencích jednu prázdnou židli, která měla symbolizovat neviditelnou přítomnost Kristovu.

Duchovní význam. Vedení je v církvi důležitou službou, ale každá pozice, kde člověk dostane velkou autoritu, má dvě nebezpečí. První je, že jej nároky úřadu a odpovědnost zavalí a člověk se stane úzkostlivým a nerozhodným. Druhé nebezpečí je, že zapomene na to, že jde o službu a začne vládnout panovačně a sobecky. Tím, že ctíme Ježíše Krista jako vrchního staršího, si připomínáme, že všechny druhy služby, včetně vedení a řízení, stojí pod jeho dohledem. To nám pomáhá uvědomovat si, že břemena nemusíme nést sami a zároveň to vede k pokornému vědomí, že jde o to, ctít Krista, ne nás.

2.2 Naše symboly

Obnovená Jednota sdílí se všemi ostatními křesťany symbol kříže. Obraz vítězného beránka je pak oficiálním znakem Obnovené Jednoty. V některých částech Unitas fratrum jsou důležitými symboly i kalich a ochranovská hvězda.

2.2.1 Kříž

Kříž je nejdůležitějším křesťanským symbolem. Vypovídá o tom, že Ježíšovo ukřižování má pro křesťanské učení, víru a spiritualitu rozhodující význam. Symbol kříže je přítomen v mnoha modlitebnách Obnovené Jednoty, obvykle prázdný kříž, aby svědčil, že Kristus byl vzkříšen a vstoupil na nebesa, kde sedí na pravici Boha Otce.

2.2.2 Vítězný beránek

Beránek je symbolem Ježíše Krista, v Jednotě užívaný symbol nese vlajku vítězství. Často je okolo beránka nápis „Vicit agnus noster – eum sequamur“ (Zvítězil beránek náš, následujme jej). V různých provinciích a různých sborech můžeme nalézt mnoho různých zobrazení vítězného beránka. V Tanzánii je zvykem užívat

slova tohoto hesla jako pozdrav při církevních setkáváních. Kazatel nebo vedoucí řekne: „mwanakondo wetu ameshinda“ (beránek zvítězil) a sbor odpoví „tumfua-tel!“ (následujme jej). Podobné zvyky jsou i na Jamajce či v USA.

Biblický základ. Náš pohled na Krista jako vítězného beránka je podporován mnoha místy v bibli. Jan Křtitel říká o Ježíšovi: „Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa.“ (J 1,29). Starozákonní místa jsou především o hodu beránka (Ex 12,21-27) a prorocké vidění trpícího služebníka (Iz 53,7). V Novém zákoně je obraz obětního beránka použit k interpretaci Ježíšovy smrti na kříži (1K 5,7; 1Pt 1,18-19). Kniha Zjevení nám konečně ukazuje, jak beránek, který byl zabit, nyní sedí na nebeském trůnu (Zj 5,6-13).

Dějiny. Obraz vítězného beránka je starý křesťanský symbol, doložený již v umění prvotní církve a užívaný v mnoha církevních dodnes. První užití v Jednotě známe ze 16. století, objevuje se v kancionálu 1541. Později byl tento symbol užívan na biskupských pečetích a stále se v řadě provincií užívá. Původ hesla není znám, ale je jisté, že kombinace symbolu vítězného beránka se slovy Vicit agnus noster – Eum sequamur, je výlučnou praxí Obnovené Jednoty.

(red)

náš seniorát

TURNOV

Dvacáté výročí obnovení sboru v Turnově

Psal se rok 2000 a tehdy už náš Ochránovský sbor při Českobratrské církvi evangelické (od 1. ledna 2000), původní sbor Jednoty bratrské v Turnově, koupil od města zchátralý historický dům Na Sboře. Vedla nás k tomu potřeba rozvíjet sborové aktivity. Od podzimu 1998, kdy jsme v rámci rozdělení v Jednotě bratrské ztratili svůj domovský sbor, jsme se scházeli v propůjčené klubovně turnovského Fokusu. V roce 2000 byl dům Na sboře veden jako rodinný dům a dle příslušné směrnice byl neprodejný, protože byl zahrnut v demoličním plánu. Byl v té době využíván pro ubytování sociálně slabších jednotlivců i rodin.

Zásadní roli hrála také úcta k tradici našich předků. Dům Na Sboře byl do roku 1620 místem působení turnovských „Českých bratří“. O historii bratří v Turnově se můžete v kostce dočíst na našich webových stránkách:

<http://jednotabratskacbce-turnov.cz/>. Zde alespoň něco málo z této historie.

Víme, že po různých peripetiích to bylo již třetí místo v Turnově, kde Čeští bratři před Bílou horou působili.

„Nový sbor, již třetí, byl v sousedství dvora panského, za branou Svěráckou na gruntech skalských, v domě, kde říkalo se na Kopidlně. Víme také, že to bylo okolo roku 1580, Kdy se konaly mezi Bratřími sbírky na zakoupení nového sídla sboru. Jsou dochována některá jména, která s úctou vzpomeňme: „Salomena Šlechtová 50 k., Barbora Leybnicová 85 k., Zachariáš Lazebník 10 k.“, (1 kopa byla 60 grošů). „Od vrchnosti snad sboru darovány byly pozemky náležitě někdy panskému domu rýnovskému, ležící u farářství mezi cestou k Dolánkám a polní cestou nad lesem.“

Bratrskému sídlu byl konec v roce 1620 a ten konec byl poměrně dramatický. *„O vánocích r. 1620 Václav Šiška s vojáky musel s tím nejvyšším, když mu dva ručnice k boku a šavli přičinili, nejprve k Kubovi jíti a odtud na zbor přišli, tu ... jest on Václav sám pod píckou náhou sekeru našel a ní dvěře u světnice otvíral ... dveře jiným otevřel, kteříž se spolu všickni hnali a činili podle své libosti.“*

(citace jsou z knihy J. V. Šimáka: *Příběhy města Turnova nad Jizerou*)

Později „Dům bratrský kdež na Kopidlně slove“ často měnil vlastníky. Až v roce 1771 se dostáváme k další významné kapitole dějin domu. Toho roku koupil dům „na sboře“ i s pozemky od Servacia Kobusa Antonín Marek. 5. září 1785 se zde narodil jeho syn Antonín Marek, známý český buditel. Byl starším současníkem Josefa Jungmanna, podílel se na jeho významném česko-německém slovníku a Jungmann jej vysoce cenil. Jeho nejvýznamnější dílo je „Logika čili umnice“, kterým se zasloužil o české filosofické názvosloví. I když v Turnově pobýval jen v dětství – převážnou část života strávil v Libuni a zesnul v Praze – jeho jméno vedle knihovny a ulice nese také náš sborový dům. Dům Na Sboře, dům Antonína Marka. Marek si z tohoto svého rodiště také vytvořil svůj literární pseudonym, Boleslav Izborský.

Pro další historii domu je důležitý rok 1863. Tehdy vypukl požár, který „těž strávil stavení č.p. 80 tak nazvaný Zbor a při něm se nacházející

*Zcela „odstrojený“ sbor
před rekonstrukcí na podzim roku 2000*

stodolu. Majetníkem byl p. Antonín Pazelt.“

Tato skutečnost vypovídá o tom, že současný vzhled domu, který jistě nese renesanční rysy, pochází až z dob rekonstrukce, která následovala po požáru.

Ale teď z historie starší k té poslední, dvacetileté. Na rekonstrukci domu se pozvolna shromažďovaly finanční prostředky. Obdrželi jsme tyto finanční dary:

Partnerský sbor Jednoty bratrské v Königsfeldu	1.074 000,- Kč
Česko-německý fond budoucnosti	600 000,- Kč
Evangelická církev v Německu	130 000,- Kč
Sbor, seniorát a přátelé	783 000,- Kč
Nadace B. J. Horáčka	1.500 000,- Kč
celkem	4.087 000,- Kč

Jak probíhala rekonstrukce domu? Mnozí bratři a sestry z našeho sboru, ze sborů přátelských i ze zahraničí přiložili ruku k dílu při vyklizení a odstraňování nepotřebných konstrukcí. Poté nastoupila stavební firma Stavko z Košťálova a provedla kompletní stavební práce. Z celé rekonstrukce malá statistika:

Proběhlo celkem 34 dobrovolných brigád, kterých se účastnilo celkem 35 členů a přátel sboru. Dva bratři byli z Německa a jeden z Ukrajiny.

Vyvezlo se 15 velkých kontejnerů – počítáme-li 9 m3 na jeden, pak je to 135 m3 materiálu.

A vyúčtování:

Kupní cena	1. 400 000,- Kč
Firma Stavko	3. 006 480,- Kč
Ostatní náklady	239 990,- Kč
celkem	4. 646 470,- Kč

Schodek rozpočtu byl hrazen také částečně z půjčky od Jeronymovy jednoty.

Hledíme-li zpět na tuto dobu, činíme tak s vděčností Pánu Bohu, ale i široké církvi, která nám byla pomocí. V sobotu 20. října byl sbor otevřen pro veřejnost a v neděli 21. října 2001 se zde opět po 400 letech konaly bohoslužby. Byl to zázrak.

V neděli 17. října 2021 si tyto události s vděčností připomeneme. Nelze skončit jinak nežli zvoláním „Soli Deo gloria“ – samému Bohu sláva.

Ondřej Halama

PRAHA

Po roce opět v Drhlenách

Od 7. do 14. srpna proběhl tábor rodičů, prarodičů a dětí v Drhlenách u Farářského rybníka nedaleko Mnichova Hradiště. Tábor byl naplněn k prasknutí. Abychom se všichni, kteří o tábor měli zájem, vešli, postavili jsme tři stany, přivezli náš party stan, hrnce, varnou konvici, talíře. Bylo nás 49, z toho 33 dětí od jednoho roku do šestnácti let.

Opět byly děti od nejstaršího po nejmladší rozděleny do tří družstev. Škorpion, Krváčci a Moltíci. Táborová hra se nesla v duchu proroků. Do programu se zapojovali tatínci dětí (připravovali hry, dělali škodiče, ale i dětem radili, neboť byli přiděleni k jednotlivým družstvům jako rádci). Maminky pomáhaly v kuchyni, ani jsme si při rozhovorech nevšimly, že je uvařeno.

O poledním klidu a v osobním volnu, jak jinak, skočili jsme do vod Farářského rybníka. Kdo byl dostatečně vykoupan, ještě si zahrál stolní hry.

Ráno a večer jsme se všichni ztišili k pobožnosti. Píseň, biblický příběh a čtení, modlitba, píseň, tak to probíhalo každý den. Když po modlitbě zaznělo dětskými hlasy ‚amen‘, bylo to pro mě něco neuvěřitelného. Dalo mi to opět odvahu prát se

o dětský svět víry, o děti jako věrné a dychtivé posluchače. Uvědomila jsem si, že práce s dětmi, i když to někdy vypadá jako tanec s kozou na ledě, nese své ovoce.

Co ještě dodat? Pár faktů. Na tábore byli, kromě dětí a rodičů z našeho sboru, děti a rodiče ze sborů v Jablonci nad Nisou, Turnova, České Lípy. Opět se utužilo přátelství napříč sbory v našem seniorátu. Na přípravě tábora se podílela Petra Náhllovská a Eva Šormová. Všem vroucně děkuji za skvělý tábor, za společenství, které mě velmi posílilo. Poslední dobou říkám, že to bude můj poslední tábor. Vždy jsem umluvena. A tak, dá-li Pán Bůh, opět napřesrok! Tábořiště je již objednáno, a to od 8. srpna do 15. srpna 2022.

Změny v pražské radě starších.

Naše staršovstvo se v září sešlo poprvé v novém složení. Jsou v něm nyní nově zvolené členky, sestry Alena Vantová a Karla Kunecká, a náhradnice sestry Alena Kellerová a Milena Kelly.

Děkujeme za věrnou a spolehlivou službu br. Ondřeji Holeyšovskému, který již do rady starších nekandidoval. Jeho pomoc při rekonstrukci kaple byla pro sbor velmi užitečná. Dál se chce zapojit do uvažování o hospodaření sboru. Děkujeme též br. Janu Halamovi, který se též vzdal členství v radě starších. Těšíme se však nadále na jeho varhanní doprovod nebo kázání.

Sborový den v pražském sboru

bude letos v neděli 14. listopadu. Program a pozvánku dostanete později, termín však si už teď poznamenejte do diářů a kalendářů.

eš

z církvi

VERITAS, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, z. s., pořádá tradiční, již padesátý druhý **seminář** pro učitele a další zájemce o dějepis, český jazyk a společenské vědy s tématem:

Výchova a vzdělávání protestantské šlechty v 16. a raném 17. století.

Přednášku, po níž bude následovat rozhovor, pronese historik prof. PhDr. Martin Holý, Ph.D., ředitel Historického ústavu Akademie věd České republiky.

Seminář se bude konat jako obvykle v Pardubicích v sálku na faře Českobratrské církve evangelické v ulici Sladkovského č. 638, a to v sobotu 23. října 2021 od 10 hodin. Všichni zájemci jsou srdečně zváni, vstupné dobrovolné.

(GPS: N50°01.974 E15°46.481, <http://veritas.evangelnet.cz>)

zastav se na chvíli...

Hleď tedy, ať světlo v tobě není tmou. (L 11,35)

Jsi člověk, máš v sobě světlo. Všichni lidé máme v sobě světlo. A můžeme zářit krásnými barvami. Úsměv novorozence, dětská bezelstnost, dospělá schopnost lásky, vlídnost, porozumění. Každý máme v sobě světlo, Bůh je do nás vložil.

Dokážeme vidět světlo v druhých lidech? I v těch nesympatických? I v těch, s nimiž nesouhlasíme? Uvědomujeme si, že v každém člověku je někde ta pověstná perlička na dně, světlo, které by mohlo zářit? Někdy je s tím samozřejmě problém – zejména narazíme-li na člověka nepřejícího a zlého, ale v zásadě platí: světlo je v každém člověku. Můžeme je rozpoznat? Podpořit? Napomoci, aby se rozzářilo?

Ale ten náš výrok nemluví o tom, že máme světlo v druhých lidech probouzet nebo mu nějak napomáhat (i když i takové slovo Ježíšovo si lze představit), ale obrací naši pozornost k nám samotným, ke světlu v jednom každém z nás. *Hleď tedy, ať světlo v tobě není tmou.*

Světlo v nás je. Světlo lásky, které jsme přijali vírou v Krista, je to světlo Ducha svatého, je to schopnost milovat, odpouštět, vyznávat viny, smířovat se, působit pokoj. Máme za co být vděční, máme z čeho se radovat. Pane, děkujeme. Ty jsi světlo v nás!

Patří zřejmě nějak k naší svobodě, že to světlo můžeme i zatemnit, zastřít. Třeba svou nepozorností, nebo nevděčností, nebo špatnými rozhodnutími, přemírou zla v našem nitru, sobectvím, neochotou, jako kdyby se svíce nedala na svícen, ale pod kbelík, dokážeme to zadusit, nikdo to nevidí, nikdo z toho nemá užitek. To je smutné, a proto je dobře vždy znovu naslouchat slovu božímu, a tak se obnovovat, aby světlo v nás opět zasvítilo a nabralo na síle.

Může však být ještě hůř – nejen, že světlo zakryjeme, takže nemůže dávat užitek, ale ono se samo může stát tmou! *Hleď tedy, ať světlo v tobě není tmou.*

Přemýšlejme tedy, zda někdy neobracíme ty nejkrásnější věci v jejich protiklad. Jestli například se nám někdy Kristus nestává argumentem proti druhým, argumentem pro vlastní povyšování nebo rovnou nelásku. Nehledíme například na jiná náboženství nebo na naše nevěřící okolí příliš svrchu? Nenabízíme někdy místo lásky odmítavost? Zlobu? Nedělíme si někdy svět až příliš na „ty naše“ a „ty cizí“? Ale vždyť Kristus přichází jak k našim, tak i k cizím!

Hleď tedy, ať světlo v tobě není tmou. Hleď tedy, ať to nejkrásnější, co do nás Bůh vložil, nezvrhne se ve svůj protiklad, ale září krásně všemi barvami k užítku mnohých.

(Štěpán Hájek, biblické meditace, 2019)